

Pahan kohtaamisesta - vastine Tapani Kilpeläiselle

Tapani Kilpeläinen ”arvosteli” teosta Immanuel Kant, *Radikaali paha. Paha eurooppalaisessa perinteessä* (toim. Ari Hirvonen ja Toomas Kotkas) *n&n*:n numerossa 43. Kilpeläisen ”kirja-arvostelu” keskittyi siihen, kuinka ko. teos kykenee vastaamaan hänelle rakkaan henkilön kuoleman aiheuttamaan kokemukseen. Esitämme pahoittelumme menetyksen johdosta. Emme millään halua väheksyä toisen kuoleman aiheuttaman kokemuksen järkyttävyyttä, mutta sen ottaminen filosofisessa aikakauslehdessä julkaistavan kirja-arvostelun lähtökohdaksi ja kritiikin mittatikuksi ei ole perusteltua. Koska Kilpeläisen kirjoitus ei nähdäksemme täytä kirja-arvostelun kriteereitä, niin päädyimme harkinnan jälkeen vastineen kirjoittamiseen.

Kilpeläisen koko ”kirja-arvostelu” näyttääkin olevan kirjoitusta, joka pyrkii kieltämään pahasta kirjoittamisen filosofisella ja/tai teoreettisella tavalla. Ainoa todellinen tai autenttinen tapa kohdata paha on Kilpeläisen ei-teoreettinen tapa. Kilpeläisen mukaan ”paha ei voi kohdata teoriassa”, joka sitten oikeuttaa hänet toteamaan, ettei auta vaikka kirjassa olisi ”lähes kolmesataa sivua huoliteltua, lukeutua, kaikin puolin onnistunutta tekstiä”. Ehkä oman menetyksen edessä teoria ei auta, mutta se ei ole peruste pahan teoreettisen ajattelun hylkäämiselle. Pahan kohtaaminen filosofiassa ja/tai teoriassa on välttämätöntä, jotta paha todella voitaisiin kohdata muutoinkin kuin henkilökohtaisen mielipahan tasolla. Kyse ei tällöin ole suojamuurien rakentamisesta vaan ajattelun tehtävästä kohdata kysymys pahasta.

On täysin perätöntä väittää, että ”teoreettisen otteen saaminen pahasta” vaatisi kirjoittamaan ”taitamattomasti tai sivusuuna. Muuten lukija on turvassa kuin vakuutusyhtiössä.” Kilpeläinen itse kyllä onnistuu kirjoittamaan ”taitamattomasti tai sivusuuna”. Mutta se ei auta, sillä tällainen asenne johtaa siihen, ettei pahaa tulisi edes pyrkiä lähestymään filosofian

ja teorian kautta; ettei pahaa tulisi ajatella, analysoida, arvioida, dekonstruoida. Pikemminkin modernin ajattelun ongelma on, ettei se ole riittävästi ajatellut pahaa, koska paha on nähty teologisena tai mytologisena jäänteinä, josta on päästävä eroon vaikkapa teknis-tieteellistämällä tai sosio-biologisoimalla paha. Siksi filosofian ja etiikan on asetettava pahaa vastaan, vaikkei pahaa voida hävittää maailmasta tai ihmisestä. Tässä vastaan asettumisessa – eli niin pahan kohtaamisessa ja sille vastaamisessa kuin sille vastarintaa tehtäessä – ei missään nimessä ole kysymys nihilismistä, kuten Kilpeläinen käsittämättömästi väittää. Se ei myöskään merkitse pahan ulkoistamista tai pelastuksen horisontin avaamista, kuten Kilpeläinen – jälleen mitenkään perustelematta – väittää. Opastaapa sitten Kilpeläinen meitä: ”pahalle ei voi tehdä vastarintaa.”

Kirjan sisältöä Kilpeläinen ei arvioi muutamaa lausetta enempiä. Kilpeläisen ainoa asia-argumentti kirjan kritiikissä on se, että psykoanalyysi ylikorostuu. Tämä on perin merkillinen väite semminkin, kun Kilpeläisen ainoa perustelu on, että ”kirjoittajakunta koostuu Lacanin harrastajista ja parista ulkopuolisesta vahvistuksesta”. Siitä, että kirjassa y on useita ajattelija x:n harrastajia, ei seuraa, että kirjassa y välttämättömyydellä x ylikorostuu. Jos Kilpeläinen olisi vaivautunut perehtymään kirjaan, niin hän olisi havainnut, että psykoanalyysia käsitellään kahdessa artikkelissa. Sen lisäksi muutamissa artikkeleissa viitataan psykoanalyysiin, ja suuressa osassa psykoanalyysia ei edes sivuta. Kilpeläinen ei myöskään arvioi kuinka psykoanalyysi on vaikuttanut kirjan artikkeleihin ja tapaan käsitellä pahaa, mitä voisi edellyttää kirja-arvostelulta. Kilpeläinen esittää ainoastaan muutaman pikunäppärän heiton psykoanalyysin jargonista irrottamalla kolmelta kirjoittajalta yhden lauseen osoittaakseen, ettei tämä psykoanalyysin kieli ”todista eikä selvännä mitään”. Kilpeläisen kritiikki jää yleiseksi psykoanalyysia vastaan esitetyksi

kritiikiksi. Hänelle psykoanalyysi on heraskaista eivätkä hänen mukaansa ne, joita paha arkipäivässä koskettaa eniten voi jonottaa analyytikoille. Jokainen voi arvostaa tai olla arvostamatta näitä populistisia heittoja.

Kilpeläisen mukaan kirjassa ei puhuta köyhyydestä, päihteistä, mielenterveysongelmista, yksinäisyydestä, sairaudesta, heikkoudesta, surusta, kuolemasta. Kaikkea pahaa ei voi yhdessä kirjassa käsitellä. Tässä kirjassa lähtökohtana on Kantin radikaali paha ja paha Kantin jälkeisessä eurooppalaisessa perinteessä. Kysymys pahasta, väkivallasta ja kuolemasta sekä niiden kohtaamisesta läpäisevät kirjan, ja jos ei sitä suojamuureiltaan huomaa, niin ei auta.

Ari Hirvonen ja Toomas Kotkas